

Szent-Györgyi Albert a szegedi egyetem professzoraként 70 éve kapta meg a Nobel-díjat (1.)

# A gének diadala: rossz tanulóból tudós



Albert és két testvére, Pál (ül) és László

Fotó: National Library of Medicine

Orvos és az élet titkát kutató tudós, kitűnő tanár volt. De sportoló és szellemesen társalgó humanista is. Katonai dezertőr, aki kémregénybe illő fordulatokkal politizált. Sőt: sármos férfi, akit olyanira elvárásoltak a nők, hogy négyszer nősült életének 93 éve alatt. Ő Szent-Györgyi Albert, az egyetlen magyar, aki szülőföldjén élt és dolgozott, mikor szegedi professzorként elnyerte a Nobel-díjat – 70 évvel ezelőtt. Erre emlékezve és emlékeztetve villantjuk föl sorozatunkban Szent-Györgyi Albert ellentmondásos életének titkait.

Rossz jegyeket begyűjtő kisiskoláslóból hogyan lett a legismertebb magyar Nobel-díjas tudós Szent-Györgyi Albert? Ez a gének diadala – válaszolhatjuk. Hiszen anyai részről híres tudósnasztiá, apai ágon nemesi család sarja nagyrápolti Szent-Györgyi

Imre Albert, aki 1893. szeptember 16-án látta meg a napvilágot, Budapesten.

Anatómia professzorokat adott a tudománynak, zenei tehetségekkel is büszkélkedhetett Szent-Györgyi Albert édesanyja, Lenhossék Jozefina (becenévén

Fini) családja. Fini operaénekesnek készült. Mikor a nevezetes Gustav Mahler (a pesti opera akkori karnagya) meghallgatta, azt javasolta a gyenge hangú lánynak: inkább menjen férjhez. Fini így kötött (érdek)házasságot Szent-Györgyi Miklós nőgrádi földbirtokossal, aki nemesi családfáját a 17. századig és Erdélyig vezette vissza. Őt csak a pénz, a gazdálkodás érdekelte, a vidéki életet szerette. Ezért a három gyermek megszületése után Fini visszaköltözött budapesti (a Kálvin tér közelében lévő) lakásába. A nyarakat viszont Kis-Kéren, „kastélynak” nevezett kis ház-

ban töltötték a gyerekek, így az élet másik oldalát is megismerhették.

Így ha nem is elvált, de kettészakadt családban nevelkedett fivéreivel (Pállal és Lászlóval) Albert. Édesanyjuk testvére, Lenhossék Mihály, a budapesti egyetem anatómia és filozófia professzora sok időt töltött náluk, így szinte a fiúk nevelőapjává vált. Ám – Einsteinhez hasonlóan – Albert nem tartozott a jól tanuló kisiskolások közé. Olvasni se szeretett. (Ennek oka talán a fél nem ismert dislexia lehetett.) Nagybátyja sokszor nevezte „töklifkónak”. Talán az ilyen és ehhez hasonló sértések sarkallták nagyobb erőfeszítésre.

Kisebrendűségi érzés alakult ki a sokoldalú és tehetséges Lenhossékok között a tízéves Albertben, amitől később sem tudott szabadulni – véli legismertebb életrajzírója, az amerikai Ralph W. Moss.

Talentuma mégis érvényesült: 16 éves korában – ahogy ő mondta –: „Hirtelen megváltozott valami az agyamban!”, kifejlődött benne a tudásszomj.

Kutatóorvosi pályára lépett. A tudóspalántától nagybátyja megkövetelte, hogy bejárjon az anatómiai intézetbe: a végbél szövet-tanáról a 20 éves medikusnak közleménye jelent meg egy német lapban.

Mentorai is akadtak az alkotáshoz, felfedezésre hajlamos Szent-Györgyi Albertnek. Ötleletes tudóssá válását segítette –

## MÁSOK MONDTÁK

„Tudós volt és humanista, páratlan és feledhetetlen” – írta nekrológiájában az 1986. október 22-én, az USA-beli Woods Hole-ban elhunyt Szent-Györgyi Albertről John T. Edsall amerikai biokémikus, aki a Harvard Egyetem professzoraként ismert.

**TUDOMÁNYOS HITVALLÁS**

„Látni, amit már mindenki látott, és azt gondolni róla, amit még senki sem gondolt” – fogalmazta meg Szent-Györgyi Albert tudományos hitvallását.

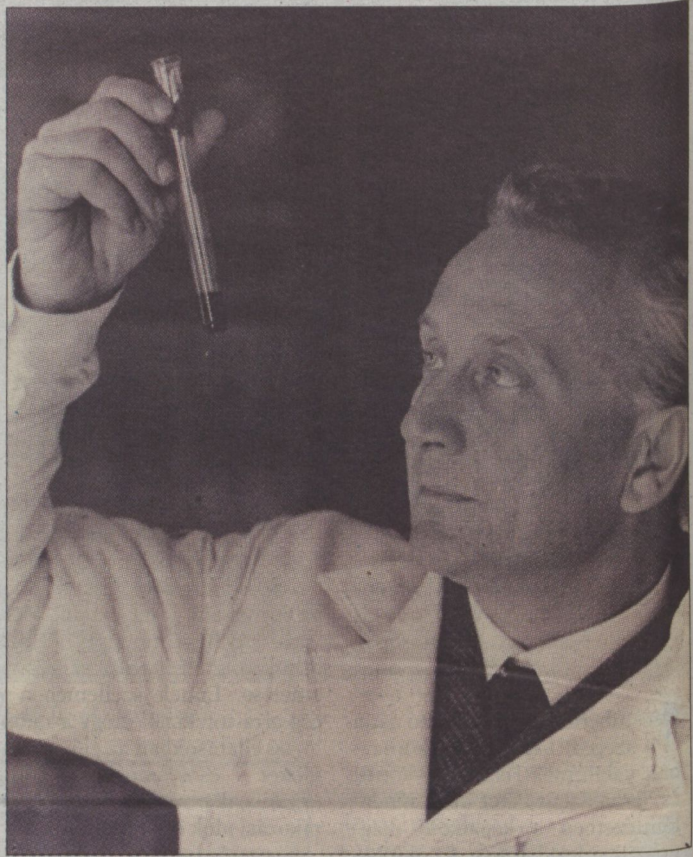
többek között –, hogy külföldi laborokban kutathatott: a Nobel-díjas Hopkins mellett Cambridge-ben, majd az USA-beli rochesteri Mayo klinikán folytat-

hatta munkáját. De az is, hogy „a főhatóság” jótékonyan beavatkozott: Klebelsberg Kunó hívásának engedve, oltalmát elfogadva – hazajött, s Szegeden olyan személyi és anyagi feltételeket kapott, hogy kiteljesíthette magát.

A Tisza-parti egyetemnek köszönheti, hogy professzori címet, tanszéket, önálló labort, és mellé egyre bővülő csapatot kapott. Így iskolát alapíthatott.

Az alkotásvággyal párosuló intuíció is végigkísérte pályáját: Szent-Györgyi meggyőződése volt, hogy rendelkezik a „vizlakasztók” képességével.

ÚJSÁSZI ILONA



Szegednek nagyon sokat köszönhet Szent-Györgyi Albert, mint ahogy Nobel-díjas professzorának is örökre hálás a Tisza-parti város

Fotó: Móra Ferenc Múzeum gyűjteménye

Miklósa Erika San Franciscó-i és londoni fellépései között Szegeden is koncertet ad

## Az Éj királynőjeként meghódította a világot

Szegedről indulva hódította meg a világot Miklósa Erika, aki december 19-én a Filharmónia szervezésében Utazásaim címmel ad ária- és dalestet a TIK nagytermében.

Napjaink legjobb Éj királynőjének tartják a szegedi konzervatórium egykori növendékét, Miklósa Erikát. A jeles koloratúrszoprán sportolónak indult, egy esküvőn figyeltek fel a hangjára, majd szorgalmas tanulással csiszolta tehetségét. 1991-ben megnyerte A varázsfuvola szerepeire kiírt szegedi énekversenyt, s azóta a Mozart darabjával a világ legnagyobb operaházait is meghódította.

– Eddig majdnem háromszázszor énekeltem az Éj királynőjét, felléptem vele a New York-i Metropolitanban, a milánói Scalában, Párizsban, Londonban, Madridban, Berlinben, Münchenben – a napokban jöttem haza San Franciscóból. Mondjon bárki bármit, nem tartok attól, hogy beskatulyáznak, egy énekes számára egyébként is a legnagyobb gyönyörűség ez a szerep. Az emberek után is fűtyülnek a két áriát, és az előadásokon mindig ovációval fogadják – mondta Miklósa Erika, akit tegnap két külföldi útja között sikerült itthon elérnünk.

December 19-én a Filharmónia szervezésében Utazásaim címmel Szegeden, a TIK nagytermében ad ária- és dalestet. Mivel a közönség hallhatta már a nagyszínházban a Mozart-operában, ezúttal nem éneklék az Éj királynője áriáit. – Énektechnikai szempontból is annyira különböznek a többi mű-



Miklósa Erika a TIK nagytermében lép fel decemberben Fotó: DM/TV

sorszámtól, hogy nem kockáztathatom a hangomat, szeretnék másfél órán át énekelni a szegedieknek. Verdi- és Gounod-áriákat, Kodály-dalokat, Bernstein-slágeret adok majd elő Harazdy Miklós zongorakísérettel. Sűrű külföldi fellépéseim mellett készülök a Budapesti Tavasz Fesztiválra is, ahol a Művészetek Palotájában a West Side Storyban Mariát énekelem, Tony szerepében Dolhai Attila lesz a partnerem – ez a darab híd a különböző műfajok között. Népszerű sztárvendégekkel az immár hagyományosnak mondható saját estemet is megrendezzük tavasszal. Előtte két hónapot Londonban töltök, a Covent Gardenben készülünk A varázsfuvola-premierre, majd a nyáron megyek vissza San Franciscóba, ahol egy másik Mozart-opera, a Szókratész a szerájából Constanzája lesz.

HOLLÓSI ZSOLT

## NÉPSZERŰ A YOUTUBE-ON IS

Miklósa Erika ma a legnépszerűbb magyar operaénekes a legnagyobb videomegosztó portálon, a YouTube-on is. A koncertjeiről, előadásairól készült felvételeket világszerte összesen több százezer töltötték le az internetről. – Bevallom, nem használok számítógépet, még bekapcsolni sem tudom. Mivel megtehetem, vannak segítők, akik a honlapomat gondozzák és a levelezésemet intézik, ezen a hozzáálláson nem tervezek változtatni, mert szeretnék kiszűrni minden zavaró tényezőt az életemből. Nem foglalkozom sem a pozitív, sem a negatív internetes hozzászólásokkal – árulta el az énekesnő.

## Vesztegetni próbálták a határőröket

MUNKATÁRSUNKTÓL

Egy magyar rendszámú taxi hat utasát igazoltatták még a múlt pénteken éjszaka Röszkén a határőrök. A hat szerb állampolgár útlevéllel igen, de vízummal és érvényes beléptető bélyegzőlenyomattal nem rendelkezett. Az illegális határátlépők könyörgőre fogták a dolgot, majd közülük ketten megpróbálták fejenként száz euróval megvesztegetni a határőröket. A két vesztegetővel, Jovanovic Dragonnal és Novakovic Petarral szemben büntetőfeljelentést tettek a Szegedi Rendőrkapitányságon. A Csongrád Megyei Főügyészség hétfőn indítványozta a két szerb férfi bíróság elé állítását. A bíróság mindkét vádlottat egy év börtönre ítélte, valamint három évre kiutasította őket Magyarországról területéről. A szabadságvesztés végrehajtását mindkettőjüknek két évre felfüggesztették. A kocsi többi utasát még pénteken átadták a szerb hatóságoknak.

50 LOTTÓ

AZ ÖTÖSLOTTÓ VÁRHATÓ FŐNYEREMÉNYE EZEN A HÉTEN:

**1 milliárd 434 millió Ft**

azaz egymilliárd-négyszázharmincnégymillió forint

Mennyi?!

SZERENCSEJÁTEK ZRT.  
Bármikor bejöhetsz!

www.szerencsejatek.hu